

3, egyszerűen 13, bukott 3.
 S.-A.-Újhelyi r. kath. főgimn.: vizsgát tett 24, jelesen 3, jól 4, egyszerűen 17, nem bukott senki.
 Soproni r. kath. főgimn.: vizsgát tett 24, jelesen 2, jól 8, egyszerűen 14, nem bukott senki.
 Szarvasi ág. ev. főgimn.: vizsgát tett 37, jelesen 5, jól 7, egyszerűen 25, nem bukott senki.
 Szatmári kath. főgimn.: vizsgát tett 28, jelesen 9, jól 11, egyszerűen 8, nem bukott senki.
 Szegedi k. r. főgimn.: vizsgát tett 57, jelesen 7, jól 16, egyszerűen 23, bukott két óra 5, egy évre 6.
 Szombathelyi f. keresk. isk.: vizsgát tett 35, jelesen —, jól 7, egyszerűen 13, bukott két óra 12, egy évre 4.
 Temesvári áll. főreál: vizsgát tett 20, jelesen 5, jól 5, egyszerűen 6, két óra bukott 5.
 Zombori áll. főgimn.: vizsgát tett 15, jelesen 1, jól 3, egyszerűen 6, bukott két óra 4, egy évre 1.

VEGYESEK.

A Balaton áldozata. Rémes szerencsétlenség történt e hó 9-ikén Révfülszabai fürdőhely közelében. Előkelő társaság gyűlt össze dr. Szakáts Manó nagybirtokos házában, köztük Ehen Gyula, a szombathelyi polgármesternek fia, a házigazda unokaöccse. A szombathelyi főgimnázium VI-ik osztályát végezte el kitűnő sikerrel a tehetséges, szép, élénk fiú s így méltán örvendhetett vakációjának. Ebéd után Ehen Gyula barátjával, Rusa Jóska kőszegi kiskatonával csolnakra ült, kiveztek a nyílt tóra és fürödni kezdtek. Kivált Ehen Gyula fejtett ki bámulatos ügyességet; hol itt, hol ott merült alá és egyre ellenkező helyen bukkant föl. Egyszer azután Rusa Jóska hiába várta barátját; percz telt percz után és borzalmas esőndességgel terült el a síma habtkör. Hinárba bonyolódott-e a szerencsétlen diák, vagy hirtelen szívvelhűdés érte: nem tudni, a Balaton nem adta ki zsákmányát. Csak hatodnap múlva találták meg Ehen Gyula holttestét, nem messze a katasztrófa színhelyétől: Kerkápoly Károly volt pénzügyminiszter özvegye pillantotta meg furdózás közben. Szombathelyen temették el, ezer meg ezer ember jelenlétében, gyászolt az egész város, nem maradt szem szárazon, számtalan koszorút tettek a sírba, a fejfára pedig kettőt: egyet a földig sújtott atyától egyetlen fiának és egyet az osztálytársaktól a feledhetetlen barátának.

Tornaverseny. A temesvári k. r. főgimn. az állami gimnázium I. és II. osztályának közreműködésével június hó 26-ikán d. u. 4 órakor nagyszámú közönség jelenlétében tornaversenyt tartott. A fölvonulás után az ifjúság elénekelt a Hymnust, mire az összes tanulók együttesen szabadyakorlatokat mutattak be Müller Károly torna-tanár vezényletével. Ezután következett a futás, melyben első: Mitz Béla, Zimmermann Mátyás I. o. t., Moran Rezső, Retscher Béla II. o. tan., Omozta Lajos III. o. t., Weber Árpád IV. o. t., Mixich Péter V. o. tan., Kubitska István, Montia Agoston VI. o. t. és Gaál Lajos VIII. o. tanulók.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csiszár József.

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon sziklaszigetnek a Földközi tengerben, a hol Garibaldi sírja van?

Történelmi kérdés:

Mi volt a neve azon zsidó hősnek, a ki a syr seregek ellen győzelmesen harcolt; a Bacchides által vezetett syr sereget 160-ban megverte, de a háborúban ő maga is elesett?

Természetrizsi kérdés:

Mi a neve s melyik rendbe tartozik az a hagymás növény, melynek szép színű virágai kinyílás előtt hüvelybe vannak burkolva? Porzóinak száma hat és portartói belső oldalukon nyílnak fel; termése három üregű tok. Ilyen nevet ad Jókai egyik regényében a hős egyik kedvesének. (Rácz Sándor.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1899. július 26.

A 28. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Képrejtvény: Csak a szerénynek nem hoz vágya kint.

Helyesen fejtették meg: Lítsek Zoltán, Ditrői Puskás Jenő, Borosnyaj Oszkár, Kemény Antal, Böhm Gyula, Krafka Boriska, Niegreis János, Fejes István, Jurenák Géza, Danzinger Kálmán, Gergelyi Jenő.

A kitűzött könyvjutalmat, «Serpa pinto utazását Afrikán keresztül» című művét Borosnyaj Oszkár főgim. V. o. tanuló nyerte el Tusnádfürdőn.

SZERKESZTŐI TELEFON.

P. J. Szeged. A mennyiben olyan dologról kérdez, hogy érdemes rá válaszolni, szívesen. — **H. J.** Kis-Czell. A kért monológok külön nem kaphatók; a T. L. illető számait megkaphatja 10—10 kr-ért, ha a pénzt bélyegeken beküldi. — **CS. K.** Arról a közleményről mindazonáltal most is fentarthatjuk véleményünket. — **J. B. N.** Váradi. Utlevélre szükség nincs, a bizonyítványnak azonban jó hasznát veszi, plane ha az jeles. Egy kis ebédet, vacsorát könnyen szerez vele. — **T. L.** Nagykanizsa. A fejtörő megfejtését elég nyílt levelezőlapon beküldeni. Levélnek többi részét nem értjük, — amaz idegen kiadónál megjelent lapok és a névtár megszerzésére meg nem vállalkozunk. A szerkesztőség nem közvetítő intézet. — **S. R.** Kis-Várda. Azt, hogy Zsolnán kik az előfizetőink, nem mondhatjuk meg, mert a czimszalagok betűrendben vannak együtt s onnét Zsolnát kikeresni igen fáradságos volna. A szerkesztőt a szünet folyamán csak kedden 5—7 óra közt lehet találni. — **M. J. L.** Sz. M. Egyetemi bölcseleti szak végzése után lehet. A kért intézet V., Alkotmány-utca 12. — **H. S.** Szalonta. A csontkatorony beküldött rajza csinos, kár hogy ezerúval készítette. A torony restaurált képe meg van nekünk is, az ünnepély alkalmával a jövő hónapban közölni is fogjuk. — **F. S.** A pályamunkáknak most folyó bírálat mellett mi is rászorultunk a szüneti pihenésre. A sok rossz, s e mellett igen terjedelmes dolgozat átolvasásától most is zúg a fejünk, azért az ön cikkét elteszszük az őszre. Akkor tisztultabb érzéssel olvashatjuk majd. Addig is legyen türellemmel s kísérje figyelemmel a rovatot. — **T. Sz.** Dobsina. A kiadóhivatal úgy a könyvet, mint a kért számokat elküldte.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	DE RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Kéziratokat nem adunk vissza.		
Megjelenik minden vasárnap.			

PETŐFI.

Gloria victis! Dicsőség a legyőzötteknek! Ti győztetek, a kik elesetek!

S Tied az örök dicsőség, nemzet ébresztő költője, nép talprariasztó dalnoka harc előtt, bajtársuk a csatatéren, osztályosuk a halálban, közös sirban, föltámadásban, halhatatlanságban!

Nem Petőfi dicsősége öregítéséről, hanem a nemzetéről van szó. Szobor és ünnep már ahhoz nem tehet. Taroljon az idő körülünk mindent pusztává: Petőfi neve oly magasságban fog emelkedni Európa nagy nemzetei előtt, mint Pompeius oszlopa az afrikai sivatagon.

Igen, ez ünnep magasztossága onnan, hogy nem egy költő dicsőségét növeljük, a nagy szellem nagy tettei emlékét emelve örök érzezből: hanem egy egész nemzet, az ezredéves magyar haza büszkesége ragyog föl a mai ünnepen, tudatában annak, hogy a művelt nyugat több ezeréves története lapjain a legtündöklőbb alakok közt a legelső sorban ott ragyog a mi Petőfi Sándorunk, a ki itt halt meg, s itt áll halhatatlansága jelképében.

Nem, nem a fiu Petőfi dicsőségének: az anyanemzetnek örömnappja ez. És lelkesült örömmünket a legmagasztosabb ünneppé varázsolja a hely, hol a nagy ember szentelt emlékének áldozunk.

Idefönn «áll egy szobor, magas hegy tetején» ... s odalenn, a közel sikon, halt hősi halált ő, a harc mezején ...

Nagy szellemének remeklései már birták az ország bámuló tisztelőjét. Márczius 15-ikén a lángész és bátorság dönthetetlen erejével hatalmas alapját vetette meg függetlenségünk kivívásának, s ő a népszerűség legmagasb polezára

emelkedék; boldog és istenült lehetett a Peyeridák szent berkében, a költészet és szerelem rózságyán; de ő, a fiatal házaspár, elhagyta szeretett hitvesét és eljött Erdély bérczei közé harcolni a szabadságért, meghalni a hazáért.

Az igaz, szép, nemes kultuszának szentelte életét, és a harc riadóját maga harsantván meg: letevé örökhírszerző tollát, habozás nélkül kibontakozott a családi élet boldog öléből, hogy kezében karddal a csaták ágyudőreje közt is vérbetűivel bizonyítsa szavainak szent igazságát, adjon példát azoknak, a kiket lantjának hangjával föllelkesített.

Mert nála a költemény nem volt hazugság, — egy volt az életével, jellemével és tetteivel, és mindez igaz volt. Azért a legnagyobb költő, mert izről-izre az. A szabadságharc költőjével egy volt benne a honvéd. S a költő szobrától csak arasznyira a csatater, hol a vele elhullt dicső bajnokok emléke áll. A szabadságért meghalni nem áldozat: de ő csak e halál gondolatában élt. És ama szent föld, hol vágya teljesült, a mit «gondolatában» kifejez, a mit jutalmul kért, hogy megáldhassa átkos életét: «Ott essem el én! ...»

És elesett, semmivé lett, egészen elenyészett, eltűnt a hazáért és szabadságért vívott végső csatán, hogy örökké éljen mindenütt s egyetlen paránya se veszzen el soha.

Itt, hol egy dicső élet hős halálban nyert megigazolást, a nagy Petőfi ártatlan lelke a menynekbe szállt: az ő élete s halála fölötti ábrándozó elmélkedés az ima magasztosságára emelkedik.

Nincs költő, kinél a bírálat oly egy lehetne a magasztalással, mint Petőfinél. E költőt csak a legszebb dicséneken lehetne jellemezni. S jelleme

oly egy a népeével, hogy minden dicséret annak is szól. Volt világhírű dalnoka a hazának, volt a szabadságnak, volt a szerelemnek, bornak, a természetnek, családi érzésnek; kitűnő egyikben a magas képzelet, másikban a mély gondolat és érzelem, harmadikban a csillogó humor, negyedikben a sötét gúny: — de nincs több oly banya, mint Petőfi szíve, mely minden nemes érzet és minden drágakövet megtermett maga, dúsabban, mint a többiek: s még kifogyhatatlan egy igazgyöngyben: a tiszta erkölcsi épségben. Mert Petőfi jelleme és költészete a magyar nép maga, — innen szerfeletti nagysága és örökvolta.

Ő az Alföldet, — a tiszta Magyarországot, — természeti bübáját, egyéni, önálló eredetiségét s a nép csodálatos épségét s őserényeit rögzíté meg örökre, de nem bebalzsamozó holt mesterkéltéssel, hanem költészetében élön. És a népiességet emelte legmagasabbra; — mintha az nem is volna művészet, annyira természetes; — művésze hatalmával a népjönélő őseréjű nyelvet irodalmivá jegezesítette, hogy ragyogó kristályaiban gyönyörködjenek a nemzedékek.

Műveinek hangja, eszméi előadása, a kedély elragadó üdesége oly tiszta, mint a tengerszem: azt hinnők, hogy fenekére látunk, de mélységébe nincs buvár, a ki leszállhasson. Gondolatolvasáson törí fejét a század vége: itt mindenki tisztán olvassa a gondolatot soraiból, s az, összhangozó szépségében mindenkit magához emelve, mindig megmozgatja a nemesebb érzés húrjait. S nem a dölyf magaslatáról tekint az olvasóra. A legegyszerűbb nép fia s legbölesebb tudós egyformán élvezi bűvös zengzete ellenállhatatlan varázsát. Olyan ő, mint a legenda csodatevő Krisztusképe, mely minden embernél, kicsinél és nagynál, egy fővel volt nagyobb, (mert az isteni ige előtt is egyformán hajolnak meg a népek milliói s fogadják meg tanítását,) — de nagyobbá a keresztfa emelte, melyet viselt életében és melyen kiszendett az emberiség szent eszméiért.

A durva önkény törpe viadorai azt hiszik, hogy kéjelegve a hatalom kegyomorzsáinak osztogatásában, ők emelkedtek a dicsőség talapzatára, s a nemzeteket igába hajtva, önmagukat emelték föl és korukat tették nagygyá. De azon lelki óriások, a kik magukhoz, nemes lelkületök magasságához emelnek milliókat: ezek az egyenlőség igaz apostolai!

*

Petőfi igéi 48-ig az ó-testamentomot jelentik; 48 márczís 15-ikétől a magyar nemzet evangéliu-

mát. S az első nemzetek első szellemei jöttek üdvözölve elébe. Erkölcsi épségében rejlik fensősége, ez teszi legnagyobbá Petőfi költészetét. Ebből fakadt szabadság- és honszeretete s művésze, — az oroszlan, daczos erő: védni őseink szerzeményét, a hazát. Ez a legszentebb szó előttünk. S a magyar azért imádja úgy hazáját, mert ezek az ősök alkották, ezért haltak, s ez temetőjük, — az ősök nagyságát pedig jól tudjuk, végtelen büszkék vagyunk rájuk a multból, s ezt követeljük a jelenről. Ez erkölcsi fensőség elismert, ez tett Európa legelső népei közé a nagy multban s képezte szilárd alapját a birodalomnak, mely szent István koronája alá foglaltaték, s ez tette, hogy az ezredévnemazörege jubileuma, hanem a szilárd férfiaságé.

Petőfi jelleme és élete példa nekünk, a népnek: e jellem tiszta forrás az eliszaposodott, romlott korban, hol a romlottság elvei már-már jogszabályokul hirdettetnek. Ösbecsületessége, úgyszólván szegénységi fogadalma, nélkülözése, — és eszméiért önfeláldozási készsége: ez erényeket kell Petőfi szellemében ünnepelni s az ünnepléssel megőrizni. Érzése, verse, tette, jelleme ugyanaz, s nem választhatni el a költő szárnyalását a hazafi törekvéseitől, s nem képzelhetni lantját élete nélkül, mint a napot sugara nélkül. A napnak vannak homályos foltjai, lángelméknek kórjaik: nála minden ép és fény, mert minden eszményi, semmi sem salak. A földdel csak egy pont köti össze: a haza földje, de ez nála a leglélekemelőbb eszmény.

Ő mindazért együtt harczolt, a mi csak ideális; s nincs ideál, mely valaha emberszívben fészkelt, hogy az ő szívéből elő ne zendült volna. Ezért ő a mi eszményünk, a költők eszményképe, a költők költője. Ezt nem volt képes sem a zsoltáros király, sem a caesari Róma ódaköltője, sem a keresztény lovagkor s az újabb századok dalnokai elérni: csak a modern demokrácia, a népszabadság Petőfije. Az író, a ki tettekben, életben, humanizmusban nem követi: remek tollal se harczol Petőfi táborában. A ki ajkán szabadságot, nemzetet, férfias jellemet, becsületet hordva, szívében szolgai és önző: nem híve neki!

Félszázad alatt, — mintha egy évezrednyire távozott volna tőlünk. Vissza, Árpád seregébe. Mert az ő lelke viharzott át akkor a honfoglalók keblén. Még csak félszázadja, — és már Isten, király, s az országok birája, a történelem szentesíti a Ti küzdelmeteket, a szent háborút, a Te tollad és kardod munkáját. Az egykori harczon

ellenségünk legadázabb barátja, bármily kolosszus, erkölcsi szükségét érzé az engesztelésnek s bölésen és szívesen, ezeréves államéletünk üdvözléseül: éjszak császárja Rákóczi kardját küldé el a 49-iki invázióból fenmaradt népgyűlölet gordiusi esomóját kettévágni.

Ez is az ő igazolásuk: hogy a magyar államférfiai böléseségnek, — melyre századokon át nemcsak magunknak, hanem Európának is szükség van, — a szabadságharcz nem volt megszakítása, sőt erős kapocs a láncszemek közt. A szabadságharcz vérbiboru hajnalának köszönjük a béke és jog áldásos napját, — s ennek volt költője Petőfi.

*

Oh, mily találkozás! Oh, mily találkozás!

A szabadság leigázva mindenütt s a haza megtámadva mindenfelől, kívülről, belülről.

«Láncz esörg minden kézen, csupán a magyar kezében eseng a kard.»

Petőfi is magyar volt, — és a fiatal katona itt, Erdély bérczei közt borult keblére az ősz vezérnek, a lengyel szabadsághősnek, Bemnek, mint szerető apa és fiu, kik nagyon rég nem látták egymást, pedig még sohase látták, és nem látták többé soha.

A törekény alaku költő és a ronesolt tetemű tábornok egygyéolvadt szívök mérhetlen hősie lángjában. Két villám csókolózása volt ez, melyek aztán sujtottak s elenyésztek. Osztrolenka hőse a távoli idegenből kelt át a határbérczekre, hogy a nemzetszabadság nevében összeforrva a testvérel, legdicsőségesebb vezére legyen a magyar szabadságharcznak. S az Alföld költője a bérczek közt ő érte zendíté meg lantját a legszebben, — ez is legszebb verse volt neki, — határtalan gyöngédséggel szól a vizaknai esata után a nem retenthető vén hősről, kit csak sebei tartottak életben s tagonkint kellett lovára ültetni. E vers minden sora forró könyektől nedves csókokat lehel az ősz bajnok összetört tagjaira s a költő daczos szeme hűséges alázattal csügg vezére lángeszű tekintetén.

Oh Bem, vitéz vezérem
Dieső tábornokom!
Lelked nagyságát könnyes
Szemekkel bámulom!

S ha volna ember, kit mint
Istent imádanék:
Meghajlanék előtted
Térdem, meghajlanék...

Mint az argonauta hősök, Castor és Pollux, úgy egyesültek a harcban, hogy mint csillagpár ragyogjanak együtt az égen.

Oh, mily találkozás!

Te hoztál össze minket! Nem is tudja ugy egyesíteni a nemzet fiait senki, mint Te! A testvérek, magyar és székely, érted jöttek ide, ki az alföldi sikról, hol születél, szintén e hegyek közé jöttél — meghalni. A nagy Magyarországe levén bölésöd, sirod a kis Erdélyé lön, hogy e szent hamvakkal még egységesebbé tedd az egy hazát, benső kapcsa légy unióknak a nemzeti fejedelmek földével, a Báthoriak, Bethlenek, Bocskaiak, Rákócziak birodalmával!

Eljött hozzád a magyar, kihez így szól: «Talpra magyar, hi a haza!» s a székely, kihez így szól: «Nem mondom én, előre, székelyek! előre mentek úgy is, hős fiuk!»

Az idő bérczei, a századok, a mint Te irád, örökre zengen fogják neved. Mi azt akartuk megtudni: itt, Erdély e bérczei visszhangozzák-e még egy félszázadév nagy és dicső eseményeit, Bem ágyudörgését, Petőfi tárogatóját, a magyar hősök elszánt rohanását a szabadságért, melynek azok is hasznát veszik, a kik ellene voltak?

És egymást végre átölelve kiáltjuk: «Nem igaz, hogy a magyar testvértelen!»

A róna sasai, a magyarok, itt találják a bérczi sasokat, a székelyt. De oh költő, halhatatlan, győzhetlen véreink oda fönn vannak körötted, az istenek honában. Az ő hunnok járnak fönn, a havas Hargitán viharozva, a felhős Detonátán mennydörögve s a zimankós Nemere szárnyain lezúgva. S a Te lelked is itt lelkesít, suttogva és harsogva, ki elbűvölvén, édes testvéreinkké tetted az angol, francia, német Génuszt, a magyar nemzetet pedig büszkévé műveidre, mint az angol Shakespere-re, az olasz Dantére, a görög Homérra, a német Goethére. És ismételhetjük, hogy a világ birodalmán a három legnagyobb szellem triumvirátusa osztozik: Shakespere szilárd erejé a föld, Dante mély lelké a tenger s a te szárnyaidé a lég, az ég, a végtelenség, a dal és szerelem és szabadság világa!

Csak alig ötven éve a dicső 48-nak, — s oh, mily viszontlátás! A szászlakta földön állva fönn, viszontlátod érzészeidél Székelyföldön magasló érczalakját Bemnek, vitéz vezérednek, dicső tábornokodnak! Viszontlátod a székelyt és magyart együtt a békében, s látod a Szabadságot a magyar hazán. Többet is fogsz Te látni még! Lehetetlen, hogy az idők istene megtagadja a

*

vérredel öntözött földtül az áldást, hogy rajta e hon minden gyermekének testvérisége felviruljon!

Tekints, segesvári őrszem, Budavár felé; népfia honvéd és költő itt a határvárnál, ints üdvözlétet karddal a népfia honvédnek a fényes királyi várlaknál. Az első győzelmet az képviseli Buda várfokán, az utolsó, örök diadalt Te itt, Segesvár ormán. A királyt és nemzetet őríztek ti kelettől nyugatig, s legjobb határőr vagy Te költő, ki dicsőségünk határvédét édes, hatalmas, bűvös erőddel kiterjesztéd a világ végeig!

Nem vagy Te lenn a földben soha; itt vagy helyeden fönn, a honnan beszélhetsz Bessel Aleppo felé, Rákóczi Rodostó felé és Attilával a csillagok felé! Ez a hely, ez a társaság való Neked, hol fényes homlokod körül villámok játszadoznak és lelked elmereng a téli orkánok vad süvöltözésén, — de lenn a nemzet új tavasza virul mosolyogva, viharnak feldúlhatlanul. Majd tudod Te, mikor rántsd ki kardod és kiáltsd ég-földrázó riadással: «Talpra magyar, hi a haza!»

KENYÉR ÉS BECSÜLET.

Regény az ifjúság számára.

14

Irtta Gaal Mózes. Illusztrálta Neogrády Antal.

— Nem került egy krajczáromba sem, tessék elhinni doktor úr, isten nevében kaptam, s nekem is jobban esik, ha valakivel megoszthatom. Nincs senkim . . . igazán nincs senkim.

Különös jómódú rokonai lehettek Sziváknénak, mert egyszer csak vörös bor is állított be a doktor úr asztalára.

— Ezt is hazulról kapta, néni? — kérde gyanakodva Solyom János.

— Ezt is bizony. Arra felé jó bor terem. Néhány üveggel kedveskedett a sógorom.

Az ám, csak hogy a boros palaczkon egy fővárosi borkereskedőnek a czege állott. Ez a szerencsétlen czim felnyitotta a szemét a doktor úrnak. Leszidta Sziváknét, hogy könnyelműen költelezik, hogy öreg napjaira koldusbotra akar jutni, hogy rosszabb a gyermeknél, a ki kenyérre kap az anyjától két krajczárt és czukrot vesz a pénzen. Nem is akart a borból inni.

— Pedig ma az ötvenhatodik éve, hogy születtem — mondá Szivákné szomorú arccal — épen az ötvenhatodik. Azt hittem, hogy a doktor úr iszik egy pohár bort az egészségemre . . .

A jó isten lehet annak csupán a megmondhatója, hogy igazat mondott-e a jámbor lélek, de annyi bizonyos, hogy a doktor úr ivott egy pohár

bort a néni egészségére, s ez a néninek jobban esett, mintha ő itta volna meg. Szemlátomást vette észre, hogy a lakója már nem olyan sápadt, hogy hizik is egy kicsit, pedig most csak olyan sokat dolgozik, mint eddig és isten tudja csak, hogy hány könyvet tanult meg szeptember óta. No hiszen lesz is az cenzura, a mit a doktor úr fog letenni!

Junius 20-ikán a suszterék kiköltöztek a másik szobából. A dolog úgy történt, hogy a suszterne új kvártélyba költözött, mely csak hat láb hosszú volt, s ugyanennyi láb mély. A hol szegényt nem bántja semmiféle földi lárma.

A temetés nagyon egyszerű volt, s a szegény suszter a temetés után sirva csókolta meg a kezét az asszonyságnak, a miért hogy sem a szobabért (4 hónapi hátralék) nem kérte tőle, hanem a temetés költségeit is kifizette.

— Volt egy néhány megkuporgatott garasa — a mint a házmesternének mondotta, s abból jutott a temetésre is.

A suszterék szobácskáját kimeszelte, a padlót felsúrolta, s az óeska bútorokat egy pinczelakónak odaajándékozta. Néhány darab jobb fajta bútort vásárolt. (Azt mesélte a házbelieknek, hogy árverésen nagyon olcsón jutott hozzá.) Hanem a czédulát nem akarta a kapura kiszögezni.

— Nem adom ki — úgy mond — majd magam költözöm bele. A konyha igen sötét, télen nagyon hideg.

Nyilvánvaló dolog, hogy ez mind tiszta csalafintaság volt Sziváknétől. Nem azért vett ő olyan csinos bútorokat, hogy maga használja el, egyéb czélja volt, a miről azonban csodálatos hősi erővel nem szólott senkinek.

A házmesterné fogott először gyanut. Nem is átalotta kikotyogni, hogy Szivákné bizonyosan ternót nyert a kis lutrin (akkortájban még virágzott ez a dicső intézmény) mert különben honnan tudna ő egyszerre ötven forintra új bútort vásárolni.

— Aztán nem is illik abba a piczi kamarába! — vélekedék a bölcs házmesterné — no bizony, még aranyrámás tükröt is szeretne állítani! Hm, be felvitte isten egyszerre a dolgát.

Mikor aztán a doktor úr junius végén útra készülődött, mert két-három hetet Kornóczon akart tölteni, — Szivákné nagy titokban így szólott hozzá:

— Kedves doktor úr, legyen szives ide adni az adresszáját, hogy megírom majd, hogy tudassam —

— Mit akar megírni?

— Ha ki találnék innen költözni és a doktor úr visszajön, hogy tudja, hol keressen. Nagyon jól esnék, ha nem vetné meg szegény hajlékomat.

— Mindig hálával gondolok vissza — felelé Solyom János.

Reá irta egy papirdarabra a czímét, s átadta Sziváknénak.

— Mert úgy-e, hogy vissza jön hozzám lakni, doktor úr?

— Visszajövök, hogy ne jönnék vissza!

Ez a néhány szó végtelenül boldoggá tette Sziváknét.

Majd gondoskodni fog arról, hogy a doktor úr a jövő évben jól, igen jól érezze magát még akkor is, ha új kvártélyba fognak költözni.

XXI. FEJEZET.

A kornócsi doktor Pesten.

A három héttől öt hét lett. Jancsi azzal a szándékkal ment haza, hogy nyakába veszi majd újra a környéket, s egész nap barangol az erdőben, mint diák-korában, de ebből ugyan nem lett semmi. Az apját betegen találta, a háznál a régi gondok és aggodások várták. A fiúk Enyedről lerongyolódva jöttek haza, a bizonyítványuk sem volt valami fényes.

Az apa nehéz beteg lévén, nem volt kenyérkereső a háznál. Jancsi vállára nehezedett a nagy család fentartásának keserves feladata. Eljárt apja helyett a betegekhez, gondozta a gyümölcsös-kertet, s mihelyt valami érni kezdett, a három órányira eső bányavároska piaczára bevitette,

a fiukat odaállította a parasztszekerhez, s eladatta. Néhány forint így is bejött. A kert fűvét ő maga kaszálta le, kora hajnalban kezdett hozzá, s még ráért, hogy a szomszéd falucskába, fel a magas dombtetőre a juliusi forró melegben elgyalogoljon, s a körjegyző fiát megnézze, a kit a maga külön módja szerint egy veszedelmes betegségből gyógyított ki.

A kényes Jósának, s a két másik diák-fiúnak is villát kellett fogniok, hogy szénnát gyűjtsenek, s boglyát rakjanak. Vendég mostanság nem járt a házhoz, így tehát nem kellett attól félniök, hogy a kis széna, a mi termett, hamarosan elfogy, s aztán majd a tehénnek nem marad, s télen vagy tavasz elején pénzen kell venniök, a mint hogy eddig elszokott történni, mert a kornócsi doktor szegény házat sok fölösleges vendég járta, s a régi becsületre sokat adó doktor inkább újabb adósságokban verte magát, csak a ház becsülete esorbát ne szenvedjen.

No hiszen panaszkodott is az öreg, hogy senki sem látogatja:

— Azoktól ugyan tisztára meghalhatna az ember. Ni még a kántor sem néz felém.

— Pedig sok jó falatot — akará megjegyezni a takarékos anya.

— Hagyd el, fiam, az már tudod, a tisztesség dolga. Rosszul esik az embernek az elhagyatottság . . . Hol van Jancsi?

— Most jött haza Boesfalváról, s künn dolgozik a lugasban.

AMINT OTT CSENDESEN IMÁDKOZOTT.

Azt mondja, valami nagy dolgon töri a fejét. Ó be áldott egy gyermek! . . .

— Tudós, . . . nagy tudós . . . országos híri ember lesz, meglásd!

— Csak ilyen jó maradjon mindig — sóhajtá az édes anya, s félre fordult, hogy ne lássa a beteg az anyai szív elérékenyülését.

— Nézd meg a krasznai váltót, — nyögé a beteg — azt hiszem, tegnapelőtt lejárt.

— Már rendben van, ne törődjél te most ilyenekkel. Jancsi egy nappal előbb rendbe hozta.

— Volt reá pénze?

— A körjegyző húsz forintot adott a fia gyógyításáért! . . .

— Húsz forint . . . Hm, egyszerre húsz forintot adott! — csodálkozék az apa, mert húsz forint orvosi díj csakugyan a ritkaságok közé tartozott Kornóczon, sőt a vidéken is.

— A barackból is bevett tizenegy forint ötven krajczárt.

— Ne mondd! . . . Hívd be ide! Hadd köszönjem meg neki . . . Meg kell köszönnöm . . .

Jancsi hivatlanul is jött, épen akkor toppant be.

— Jer ide, fiam, én megszabadítom, én fentartóm! — mondá sirva az apa. Add ide a kezedet . . . meg akarom csó —

— Édes apám!

— Te jó gyermek vagy! Te büszkeségem vagy!

Jancsi lehajolt a beteghez, megcsókolta a kezét, aztán leült melléje a rozoga székre és beszélt sokféle örvedetes apróságról, melyek mind jótékonyan hatottak az öregre. Még azt is elhitette vele, hogy a fiúk gyökeresen megváltoztak, erősen dolgoznak, s nemcsak enni, hanem pénzt is tudnak szerezni.

— Józsi méhészkedik, s az őszre a mézet eladja, s annak az árából kitelik a szeptemberi enyedi költség. Egyet se töprengjen, édes apám, mi már nem vagyunk gyermekek, tudunk a magunk lábán is járni.

— Hiszen te . . . te . . .

— Ők is beleszoknak, felcseperednek, s mihelyt a maguk szárnyára bocsátja, majd megváltozik a helyzet, csak nem kell csüggedni.

— De neked kell pénz, ha visszamégy Pestre, fiam, . . . csak ne volnék beteg. El kellene menni az alispánhoz, Szentiványi Ödönhöz. Májusban találkoztam vele a vármegye házánál; nagyon megszorította a kezemet, s azt mondta, hogy adósom marad azért, a mit a fiáért tettél! Csak egy szavába kerülne, s a takarékpénztár —

— Megint adósság-csinálásra gondol, édes

apám? — kérde szelid, szemrehányó hangon Jancsi. A míg nincs reá elkerülhetetlen szükség, addig ne is jusson az eszébe. Az egyetemen csak az első év nehéz, ezen már túl vagyok. Most igyekezzék erőhöz jutni, hogy kibírja az utat Pestig, mert felviszem édes apámat is. Ott majd segítenek a professzorok a baján.

Ez volt Jancsinak az erős szándéka. Tudta, hogy apjának komoly következményű lehet a baja, ha idején nem segítenek rajta. Számított reá, hogy Suhajda úr, s a boncztoni professzor majd bejutatják a Kovács professzor klinikájára s egy, legfeljebb két hét alatt rendben lesz az öreg.

Ezért takarékoskodott olyan nagyon, ezért lepte meg őt olyan kellemesen, midőn Suhajda úr levele megérkezett, s abból megtudta, hogy jövő évre a boncztoni laboratóriumban fizetéses demonstrátor lesz, meg hogy a dékáni hivatal a napokban értesíteni fogja megint ötven forint rendkívüli jutalom-díj kiutalványozásáról.

Igen . . . igen, a becsület munkának megvan mindig a jutalma! Az élet nehéz küzdelem, de a ki bátran szembeszáll minden akadályal, a ki tud éhezni, fájni, tud rongyosan járni, jól érezi magát a pincze-szobában, s lelkesedését egy pillanatra sem veszti el: annak a munka édes gyönyörűségévé válik, annak előbb-utóbb boldogulnia kell.

Augusztus első hetének valamelyik napján jött a Szivákné levele. Ákom-bákom betűk voltak a félárkus papíron szanaszét szórva, melyből nagynehezen kiböngészte, hogy az új kvartély, hová a doktor urat várja a «régiszerető alázatossággal» az Üllői-út 56 szám I. emelet, a 9 ajtó. Ez volt az első nagy meglepetés, melyben Szivákné a doktor urat részesítette.

— Tréfál a jó asszony? — tünődék magában. — Hogy kerül ő az első emeletre a pinczelakásból . . .

Egy kissé meg is ijedt, mert a szoba árára gondolt. Az első emeleten nem adhat neki szobát három forintért, de még ha adna is, nem fogadhatná el tőle, nem! . . .

A másik, még nagyobb meglepetés aztán maga a szoba volt, melylyel a doktor urat, meg az édes apját várta. Gyönyörű szép utcai szoba volt, vadonat új butorok benne, aranyrámás tükör, kényelmes heverő pamlag, s egy czifra íróasztal az ablak előtt. Csikos függöny az ablakokon (két ablak nyílt az Üllői-útra) — szóval úri szoba volt ez, minőről a szegény Sólyom Jancsi nem is mert még álmodni. (Folyt. köv.)

AZ ORINOCON FÖLFELE.

Irta Verne Gyula.

31

— A gaz ficzkók orvul reám támadtak egy völgyben és elfogtak — felelé a «Gallinetta» kormányosa.

— Kicsodák tulajdonképen? — kérde Paterne?

— A quivasok bandája — felelé Valdez.

— És a vezérok! — ordítá egy zordon arczú ember, a ki most jelent meg a parton, s mellette három más fehérarczú rabló.

— Jorres!

kiáltott fel Helloch Jakab, a mint megpillantotta.

— Vagyis igazi nevemen: Alfonz!

— Alfonz! . . .

— dörmögé magában Martial örmester.

Helloch és Martial rémülettől dermedt pillanattal néztek Kermor ezredes leányára.

Jorres volt tehát az az Alfonz, a ki három kötéltre való társával megszökött Cayenneből, s most alattomos úton-módon közelébe férközött régi halálos ellenségének, mert hatalmába kerítette a leányát . . .

XI.

Santa-Juana.

Történetünk kezdete előtt tizenhárom évvel a Torridának balpartján, azon a helyen, hol most

Santa-Juana fekszik, nem volt egy árva kunyhó sem. Hébe-korba egy-egy indiánus vetődött oda, s a gazdag mezőn legeltette nyáját, de aztán újra tovább ment. Pedig a föld nagyon termékeny, s az őserdőkben sok vad, a vízben sok hal volt, de nem jutott senkinek eszébe, hogy megtelepedjék ott, s kereskedjék vagy termésre kényszerítse a vadon is termékeny talajt.

Néhány száz kilométernyire északra Santa-Juanától, az Andések hegy-nyujtványai emelkedtek, s a folyóknak egész hálója képződött a hegyek

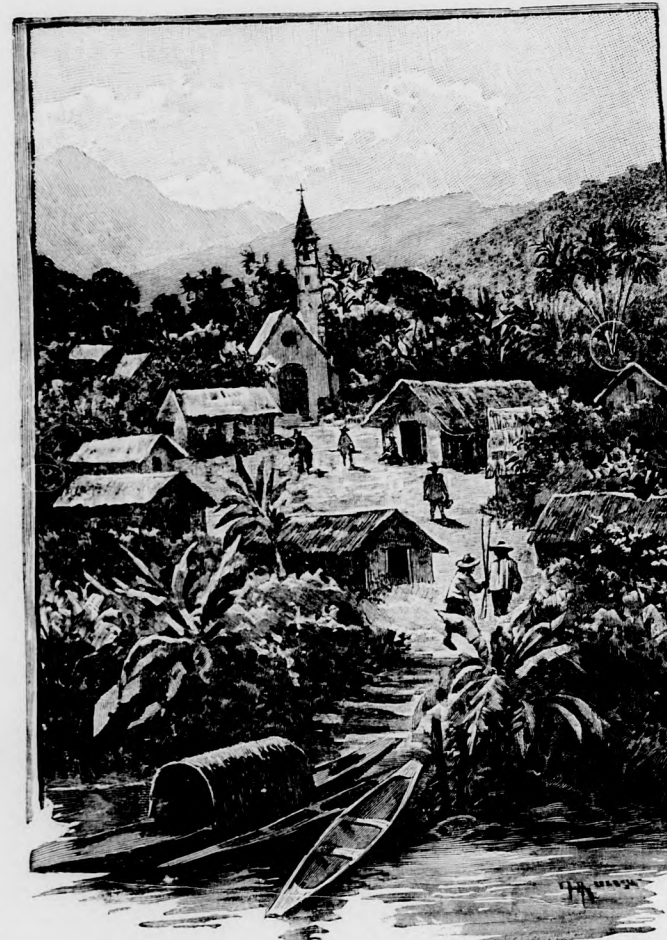
oldalain, lenn a völgyekben. Minden arra mutatott, hogy e gyönyörű vidéket a természet dúsan megáldotta mindennel, mire az embernek szüksége van.

Es mégis ős időktől fogva valóságos pusztaságnak maradt, mielőtt ezelőtt tizenhárom évvel egy idegen hittérítő jött, s azt a merész tervet forgatta az elméjében, hogy e vadont benépesíti, telepet alapít, melyből előbb falu, majd város lesz. A környéken lakó indiánusok, az úgynevezett guaharibok ide tévedtek néha nyájaikkal, más törzs nem kereste föl soha. A guaharibok a művelésnek legalacsonyabb fokán állottak. Jóformán a szalma-kunyhót sem ismerték, fahéjakkal, gyökerekkel táplálkoztak, megették a hangyát, sőt ha egyéb nem akadt, az agyagföldet is. Vézna, csenevészek voltak mind, s össze sem lehetett őket hasonlítani a többi indiánus fajjal, melyek hozzájuk képest csaknem civilizáltaknak látszóttak. Rőt hajuk, sötét-barna arcbőrük volt, s a ruhát egyáltalában nem ismerték.

Bármily nyomorult, gyöngé faj volt is a guaharibok törzse mégis veszett hírok keletkezett. Megátalkodott, rablóknak és gyilkosoknak tartották őket a szomszédok.

A legelső, a ki e hír valótlanágáról meggyőződött, Chaffanjon volt, a francia utazó, a ki meg jelent köztük, s a szánandó guaharibok nemesak hogy nem bántották őt, hanem vendégszeretően fogadták.

A spanyol hittérítő, Esperante atya, kinek a nevével ez elbeszélés folyamán már gyakorta találkozunk, ezt a helyet választotta ki, hogy vagyonát a benszülöttek kiművelése és a keresztény vallás terjesztése céljából gyümölcsözővé tegye. Az emberszeretnek dicső példája volt ez az Esperante atya.

SANTA-JUANA.

Nem egyedül jött ide, egy huszonöt éves fiatal hittérítő csatlakozott hozzá, a kit Angelo-nak hívtak. Ugyanaz az apostoli buzgóság és lelkesedés töltötte el Angelot is, a mely Esperante atyát. Ők ketten alapították és szervezték Santa-Juanát. Hogy minő óriási munkába és fáradságukba került, annak csak Isten a megmondhatója.

A Torrido forrásvidékén, ötven kilométerre a folyó torkolatától épült az első házikó. Köröskörül a föld roppant termékeny volt. Esperante atya bizvást remélhette, hogy okszerű gazdálkodás mellett a föld termékenységét még hathatósbabban fokozhatja. Volt ott banán-, platánfa, volt számos kávé-eseje, továbbá kokusz- és kaucsukfa, czukornád, szaszaparilla, tonka, dohány — s mindez magától termett.

Az okszerű gazdálkodás idővel valóságos paradicsommá változtatta. Hosszú táblákban virágozott a manise, a czukornád, a kukorica-szárak nőttek csoda-gyorsasággal. A Torrido patakának balpartján megsaporodott a házikók száma. Nem voltak azok nyomorúságos szalma-viskók, mint a többi indiánus fajoké, hanem izléssel épült rendezes lakóházak, s büszkén emelkedett ki a házak közül az egyszerű templom, mely hova-tovább szüknek bizonyult, mert a hittérítő-telep lakóinak a száma rohamosan szaporodott. Esperante atya prédikációinak, melyeket vasárnaponként szokott tartani, bűv-ereje volt, s a benszülöttek a spanyol nyelvet is hamar megtanulták.

Mintegy ötven venezueliai is oda költözött, s az indiánusok megtérítésében segítségére volt Esperante atyának. Az Orinoco szerencsés összeköttetést létesített Santa-Juana s a venezueliai nagyobb városok között, s ez úton szállítottak a telepre mindent, mire a telepítvényeseknek szük-ségük volt, s a mit ott nem kaphattak meg. A kormány is jó szemmel nézte Esperante atyának derék vállalatát, s mindjárt eleinte kijelentette, hogy támogatni fogja.

A santa-juanai hittérítő-telepen az indiánusok hamar megkedvelték a katolikus vallást, s ez pedig meztelen vadak néhány év múlva tisztességes öltözetben indultak el nagy csoportokban a vasárnapi harangszóra. A mise, a szent beszéd csodálatos varázshatással volt rájuk, Esperante atyát pedig nem is embernek, hanem túlvilági lénynek tartották.

A gyámoltalan, vézna guaharibok néhány év leforgása alatt úgy megváltoztak, mintha nem is lettek volna soha a vadak között is a legvadabbak.

Természetes dolog, hogy hova-tovább a többi indiánus törzsek is követték a példájukat, s Santa-Juana nagyobb mind nagyobb lett. Alapítás után tizenhárom évvel lakóinak a száma körülbelül ezer lélekre rúgott fel. A csinos házak szépen sorakoztak egymás mellé, a kerteket fakerítések vették körül, a szántóföldeket szorgalmas kezek művelték — szóval Esperante atya méltán büszke lehetett a maga alkotására, mert visszaadta a guahariboknak az emberi formájukat, jólétre és virágzásra juttatta őket.

Korántse higgyük, hogy minden időben békeség volt Santa-Juanában. A jólét híre elterjedt a vad és vakmerő indiánusok között, a kik rablással foglalkoztak. Ezeknek szemet szűrt a guaharibok jó módja, meg is próbálták, hogy mindazt elpusztítsák, a mit Esperante atya alkotott.

Csak hogy Esperante atya nemcsak a hittérítés nemes munkájához értett, kitünő hadvezérnek és hadsereg-szervezőnek is bizonyult.

Minden fegyverbíró alattvalóját korán hozzászoktatta a fegyverforgatáshoz, begyakorolta őket a puskák kezelésében, a harcizás különböző módjaiban. A kis hadsereg, mely minden szükséges fegyverrel föl volt szerelve, s kitünően kiképezve, mintegy száz főből állott, s így aztán mindennemű támadást visszavertek, s a vad rabló-csordák kétszer is jól megfontolták a dolgot, mielőtt a guaharibokkal kikötöttek.

Az Alfonz bandája is megtámadta egyszer Santa-Juanát, de véres fejvel menekült onnan, mert a guaharibok lovas csapata, sortüze és mérges hegyű dárdája megvédte a virágozó telepet.

Esperante atya mintegy 60—65 éves lehetett. A külsejéről szóló leírás, melyet Mirabal, Jorres és Gomo adtak volt, tökéletesen megfelelt a valóságnak. Erős, határozott jellemű férfiúnak látszott, a ki akaratának minden körülmény között érvényt tud szerezni. Előre látó, jó szívű, de rendkívül erélyes volt. Hófehér körszakállá árulta csak el, hogy túl van a hatvanon, arcának bőre üde, szemeinek tüze fiatalos volt még. Testileg és lelkileg egyaránt ép és erős férfiú volt Esperante atya.

Hogy mi volt, mielőtt Santa-Juanát megalapította, arról nem beszélt soha senkinek. Olykor-olykor elborult az arca, s akaratlanul is elárulta, hogy igen fájdalmas emlékek kötik a multhoz.

Mióta a quivasokat megverték a guaharibok, azóta teljes békeség uralkodott Santa-Juanában s előre láthatólag továbbra is így fog maradni.

November 1-jén — ez már elbeszélésünk idejében történt — délután öt óra tájban egy fiatal indiánus rohant Santa-Juanába. Lélekszakadva érkezett a faluba, mintha valaki üldözte volna.

Esperante atya! . . . Esperante atya! — kiáltá a fiú.

Angelos odavezette a fiút Esperante atyához.

Esperante atya első tekintetre megismerte benne Gomot, a ki ez előtt egy esztendővel ott lakott Santa-Juanában az atyjával.

— Te vagy az, . . . Gomo?

— Én . . . elmenekültem . . . ma reggel . . . futottam, a mint csak tudtam . . . most itt vagyok . . .

Az ifjú elakadt, nem tudott beszélni.

— Pihenj kissé, fiam — mondá neki a hittérítő. Úgy látszik éhség gyötör. Szeretnél valamit enni?

— Előbb hadd mondjam el, a miért jöttem. Nagyon sürgős segítségre van szükség.

— Segítségre? [Folyt. köv.]

PETŐFI SZOBRA SEGESTÁRON. — Kállós Miklós szoborműve.

PETŐFI SZOBRAHOZ.

Daloltam én is egykor hős halálo'd,
Bár gyöngye hangon, szívem melegében.
Dalom ma milliók ajkára szállott,
A te ajkadra, drága magyar népem!
S ha szabadság derül reánk dalodra:
Petőfinek csak az lesz méltó szobra.

Szász Károly.

SZÉKELY REGE PETŐFIRŐL.

A székelyek között számos poétikus rege száll szájról-szájra Petőfiről, a segesvári csatatér nagy halottjáról. E regék közül összegyűjtött most néhányat Péterfi Tamás. A füzetből érdemesnek tartjuk a következő toroczkó-vidéki regét közölni:

Egyszer egy sötét zivataros éjszakán vendége érkezett az öreg molnárnak ott lenn a «Székelykő» aljában. Kopogtattak az ajtón, de ő nem adott választ. Kopogtattak másodszor is, de ő megint nem adott választ. Harmadszor is kopogtattak az ajtón és valaki bekiáltott hozzá!

— Nyisson ajtót édesapám!

Az öreg molnár csak hallgatózott elébb, mert nagyon félt a rabló oláhoktól, kik elpusztították volt Enyed és Abrudbányán még a kis gyermekeket is.

— Nyisson ajtót édesapám! — szólt hangosabban másodszor.

De az öreg molnár még akkor is félt beengedni. Hanem közelébb húzódtott az ajtóhoz, hogy a hangját megismerje bizonyosan.

— Nyisson ajtót édes apám, én vagyok a fia, Manassé! egy haldokló honvédtisztet hoztam!

Az öreg molnár többé nem kételkedett. Mert tudta, hogy olyan jólelkű, a ki sebesültet hoz, az csak a fia lehet. Meggyújtotta elébb a faggyúgyertyát. Aztán kinyitotta az ajtót, hogy kivilágítson az udvarra.

Ott állott a fia honvédruhában, fölfegyverkezve és a felhőszakadástól esuromvíz vala, de azért el nem engedte a ló kantárszárát, melynek hátán köpenyével letakarva egy ember feküdt.

— Segítsen levenni édesapám. Azt hiszem, már meg van halva. Segesvártól hozom. Elveszett minden . . . A muszka győzött! . . .

Az öreg molnár csöndesen mormogta imáját, mialatt feloldozta a honvédtiszt kötelekeit. Oda kellett kötözni a paripa hátára, hogy le ne forduljon a nyeregéből. Az oldalán vérfoltok látszottak. Meg volt sebesülve, s a vére még folydogált cse-

desen. Az öreg molnár legelőbb a sebesült tiszt szívéhez tartotta a fülét. Majd leemelték a paripáról.

Még élt.

Ketten fogták, mert a paripa, mintha tudta volna — meg sem mozdult azalatt. Nem jajgatott, nem sziszegett a sebesült, csak az arcza volt olyan nagyon halovány. Hosszú haja ráborult a sápadt arczra, s az öreg molnár minduntalan hátrasimitotta.

Bevitték a malomházba.

A faggyúgyertya azalatt a küszöbről terjesztette kisérteties, sárga világát a működőkre, kívül pedig pokoli sötétség feküdt az udvarra, hogy megborzongott tőle, a ki látta.

Búsan nyertett a paripa, mintha csak gazdájától akarna búcsút venni s odafordította okos szemeit a sebesült tiszt felé s mikor már bevitték, még azután is mindig az ajtóra nézett és nyertett. Talán azt akarta megtudni, hogy él-e, vagy meghalt.

A sebesült tiszt nem válaszolt. Nemesak ajkai, de szempillái sem mozogtak. Úgy nézett ki, mint egy halott.

Gyorsan lehuztak róla mindenféle ruházatot. Nem kell tiszti ruha a haldoklónak. Majd a gyógyításhoz láttak serényen.

Öreg volt a molnár és sok jó tapasztalattal bírt. Mint öreg, magános embernek, ki messze lakott a falutól, be volt rendezve a kamrája nemcsak ételneműekkel, hanem gyógyító hatású jó füvekkel, virágokkal.

Manassét elküldte a paripa ellátásához, hogy ne éhezzen szegény állat.

Aztán, hogy visszatért, megmosták a sebesültet tiszta, hideg vízzel. Bekötötte az öreg molnár a sebeket, s lefektették egy fehér lepedővel beterített ágyra.

És a vén molnár nem kérdezte, hogy kicsoda? csak ápolta, kötözte a sebjeit, borogatta a lázas beteget és virrasztott mellette hosszú éjszakákon. Manassé a fia rövid ideig maradt otthon. Nehogy megtudják a faluban az érkezését, — még azon az éjjelen elhagyta a malomházat. Megtisztította a sebesült tiszt ruháit. Magára vette és vissza sietett a táborba az éj sötét homálya védelme alatt s a paripának nem sok ideje volt pi-henni, mert azon nyargalt el Segesvár irányába. Az öreg molnár csak három hét múlva hallotta meg az első szót a beteg ajkáról. Azt kérdezte, hogy hol vagyon? Elmondotta erre az öreg molnár az esetet. Azt is, hogy a fia nem jött vissza

azóta, pedig a harez lezajlott, mert három hét mult el a látogatás óta.

A beteg tiszt szomorúan hallgatta, de nem hitte, hogy három hétig nem tudott a világról. Megitta a meleg tejet és mikor a párnáról föl akart emelkedni, újra vissza esett. Nem bírta a gyöngeség miatt a fejét sem. Könnyes szemekkel ismét elaludt, de három hónapig tartott a második álma. Azalatt minden nap meleg tejet öntött a szájába az öreg molnár. Ilyen csodás elgyöngülést okoz a sok vérvesztés.

Mikor fölébredt a másik hosszú álomból, akkor az öreg molnár már úgy siratta a fiát, mint halottat. Halálhíret hozták a csatatérről. Enni és inni kért a beteg. Azután az öreg molnárt vigasztalta, hogy ne busuljon, mert itt van ő. Fogadja fel Manassé helyett fiának! Nevezze őt Manassénak. Az öreg megkérdezte a beteg tiszt nevét, az igazi nevét, de nem emlékezett vissza. Még csak arra sem, hogy ő honvédtiszt volt. Hiába mondogatta az öreg, hogy nagyragu tiszt volt, mikor idekerült. Az ifjú éppen semmire sem emlékezett. A ruháit nem mutathatta elő, mert azokat Manassé fölvette, a lovára fölült s úgy nyargalt vissza Segesvár felé.

Azután eltévedt. Sötét volt s az előre nyomult muszkák leszúrták Segesváron túl. Úgy temették el tisztruhában másnap délelőtt, s többen fölismerték a ruháról, meg a paripáról Petőfi Sándort, a ki valójában az öreg molnár fia volt, Manassé. Őt temették el másnap délelőtt a muszkák, de még élt, mikor a meszes gödörbe dobták.

Az igazi Petőfi Sándort a jó Isten csendesén, hosszú idők után meggyógyította. Nap-nap után javult állapota egy keveset, de oly keveset, hogy tíz esztendő múlva kapta vissza emlékező tehetőségét. Mikor hallotta, hogy őt Segesvárnál elesettnek tartják az emberek, hát nem szólott semmit. Nem mondotta, hogy ő az igazi Petőfi Sándor, attól félve, hogyha megtudják életben lételet, akkor menekülnie kell az édes hazából, hol akkor üldöztek mindent, a mi magyar, minden hazafit, ki a szabadságharcban résztvett. Inkább elhallgatta, csak ne kelljen drága hazáját kerülni távolról.

Így vénült meg az ősz molnár mellett s nagyon sokszor meséltette el magának a sötét zivataros éjszaka eseményeit, mikor Manassé az ő tisztruhájában elhagyta az apja házat és többé nem tért vissza, mert a muszka örök megölték.

Egy szász ember hozta meg a hírt a temetésről, kit megbízott az üzenettel Manassé, mert az

a szász ember hordotta a gödörbe a meszet — nyugágnak és szemfedőnek . . . Az a szász ember mondotta el azt is, hogy még élt, mikor a gödörbe dobták, de aztán belefuladt . . . S az öreg molnár megsimitja mindig hófehér haját, megtörli könyes szemeit és megöleli az ő betegét, a fogadott fiát.

Később eltűnt az öreg molnár fogadott fia. Ugy eltűnt a vidékről, hogy soha többé híret sem hallották, s csak azután jöttek rá, hogy az nem lehetett más, mint Petőfi Sándor, a magyarok legnagyobb dalköltője.

PETŐFI HALÁLÁRÓL.*

Számlálva a napokat, melyek mind-mind közelebb visznek siromhoz, pár sorban megemlékezem én is az 1848/49. évekről, a dicső szabadságharczról, melyben mint tüzér-tiszt magam is részt vettem.

Éppen ötven éve már, hogy a magyar függetlenségi harez lánglelkű dalnoka: *Petőfi Sándor*, a fehéregyházi ütközetben elesett.

Az ütközet, melyet az ellenség, «*segesvári csatá*»-nak nevezett s melyet a magyar történet «*fehéregyházi ütközet*» név alatt fog örökké emlegetni, reggeli 6 órákor kezdődött s állhatatos szerencsével folyt délután 5 óráig.

Bem tábornok, ki 2800 emberével és 8 ágyújával a jobb szárnyon Fehéregyház falura támaszkodott, az én felügyeletem alatt erős ágyúzást indított *Ivin* nevű orosz alezredes csapatja ellen, s míg az javában folyt, a balszárny ismét támadásokat tett a Küküllő völgyében.

Lüders, az orosz főhadvezér, *Bem* tábornok haderejének kiesiny voltából ítélve s a támadási helyen mindössze is csak tüntetést vélvén, személyesen a balszárnyra: Maros-Vás rhely felé sietett, hogy a hiedelme szerint onnan előnyomulandó főseregünknek útját állja. S valóban erről kellett volna *Kemény* Farkas seregének érkeznie, ki Tordánál egy napot késett.

Petőfi Sándor őrnagy, ki előtte való nap Székely-Keresztúron halt, kocsin jött át Új-Székelyről, hol főhadiszállásunk volt s Héjjasfalvánál érte utól a magyar csapatot.

Fehéregyháza felső végén 8 órákor mutatkozott az orosz előhad, melyet, ha jól emlékszem, *Skariatín* orosz tábornagy vezetett. Részünkről

*Ezt az adalékot a «Vasárnapi Ujság» számára Mező-Kaszonyból *Körödy* Zoltán úr küldte be, kihez az eredeti kézirat 1894-ben került.

az első lövés egy hatfontos ágyúból történt, melyet egy tüzezemtől Bem tábornok maga vett el, maga irányozott és mely lövés *Skariatint* lovastól együtt földre terítette. Erre iszonyú golyózápor, roham és öldöklés keletkezett, melyben derék honvédek egy ingre vetkőzve küzdöttek.

Petőfi Sándort saját szemeimmel láttam épen *Bem* tábornok mellett, ki az orosz lovasságot már harmadik ízben ostromolta. Mindketten oly helyen állottak ekkor, mely leginkább ki volt téve a nagy tömegben elötörő orosz lovasság rohamának.

Nekünk ebben a zürzavarban egy távolabb eső hely lett kijelölve a tartózkodásra. Egyszerre csak *Bem* hozzám kiáltott, hogy nem láttam-e *Petőfit*? E kérdésre már nem tudtam feleletet adni, mivel egy golyó ugyane perczen földre terített.

Később az ideiglenesen fölállított sátoorkórházban hallottam *Lengyel* József ezredorvostól, hogy ő a Fejéregyházán alul elfolyó patak hidján, mely előtt *Bem* tüzezemmel az orosz lovasságot lövette, látta *Petőfit*. Ugyanott beszélte *Bem* kisretéből *gróf Haller* is, ki szintén sebet kapott, hogy *Petőfit* az ágyúfedezet közelében látta, a Kossuth- és Mátyás-huszárok közt. Egy *Szabó* nevű súlyosan sebesült tisztársamtól, ki *Petőfi*-nek jó pajtása volt s ki rövid idő múlva még ott a sátoorkórházban kiszenvedett, hallottam, hogy ő látta, a midőn *Petőfit* a kozákok körülfogták s egy segesvári polgár a mellén pikával ütött mély sebet.

Báró Heydte-nek, ki az ellenség részéről a halottakat takarította, a Fehéregyháza felső felel éjszokról lefutó patak partjára ásott közös sirba hányt 234 halott között megakadt a szeme egy hegyes szakállú és bajuszú ifjún, ki őrnagyi rangot viselt, s kinek mellén pikával ejtett mély seb tátongott.

Megemlékezem még *Lüders* tábornok főhadvezéréről, ki Maros-Vásárhelyt *Kemény* seregét hiába várván, délután Fehéregyháza felé visszafordult, új útegeket, friss csapatokat vegyített a harcba, s végre Fehéregyházából *Bem* vitéz honvédeit kiverte. Mindamellét maroknyi seregünk *Lüders* 12 ezer embere és 32 ágyúja ellen esti 10 óráig tartotta magát, mignem az orosz lovasság *Bem* jobb szárnyát, tartalék huszárjait, majd gyalogságát is megtörte, miközben az üldözésre kelt uhlánusok és kozákok nagy mézárslást vittek végbe a holdvilágos éjjelen.

Bemet a kozákok körme közül az óriás erejű *Zeyk* Domokos, a fürgé *Daczó* József és a híres *Makra* Albert vágta ki, kik őt védve, hárman tizenhatsz orosz dzsídást vágta le. (*Zeyk* Domokos aztán maga is e csata áldozata lett.)

Igy a fehéregyházi ütközet, mely *Skariatint* halálával kezdődött s *Petőfi*-vel ért véget, meg lön ugyan boszulva, de nem pótolta a lánglelkű költő helyét azóta senki, s mi élő bajtársak ma is hangoztatjuk, hogy *Petőfit* nem adtuk volna — az összes tábornokokért! . . .

Pataky József.

BOTOND VITÉZKEDÉSE.

Fordulj vidámabbra mesemondó ének!

Gyászos emléktől lech-vizi esatának elborult az arca sok magyar vitéznek. Jósok jóslatában megrendüle a hit, mert hogy ők előre a veszélyt nem mondák, s biztató jelekkel indították útnak *Vér-Bulesot* és *Lehelt*.

Hogy aztán úgy esett, a mikép elmondám, *Had-úr*nak tudták be ezt a gyalázatot, a ki ő szándékán változtatott; miért . . . miért nem: halandó töprenkedjék rajta.

Akkoron pedig hazatere *Botond* francziák földjéről tömérdek zsákmánnyal, *Botond*, a harmadik vezér, kit emleget dísekedő ének.

Mesélek *Botondról*, ti meg hallgassátok!

Hét vezér törzsének fiatal hajtása vala *Botond* vitéz, hadi iskoláját korán kezdte járni, s lett belőle korán félelmetes ember, kiről messze földön beszélt a hír szája.

Szálasra nem nyúlt föl izmos ő termete, közepsernél is tán alacsonyabb maradt, kicsinyke ember volt, de széles a válla, olyan széles, hogy majd csodaszámba vették. Boltozatos mellét mintha érepaizsna kovácsolták volna. Lábát ha megveté, húsz természetes ember hiába vesződnék őt tovább szoritni. Márványból faragott kőbálvány nem áll úgy, a mikép ő állott két lába oszlopán.

Iszonyú erejét bámulta a sereg, egyetlen csapással bölényt leterített, s fölemelte lovát félkaral, ha néha kedve esuesorodott magát mutogatni a vitézek előtt.

Erről a *Botondról* halljátok a regét.

Egyszer a császárnak, a görög császárnak mi jutott eszébe? Az jutott eszébe a görög császárnak, hogy lóra ültet egy aranyruhás embert s parancsolja neki:

— Eredj, szolgám, eredj, észak felé siess, addig menj, a miglen Magyarországra érsz, mondd meg

a magyarok vezérének, hogy én eleget fizettem eddiglen az adót, eztán nem fizetem. Ezt mondd neki, szolgám, egyebet semmit se.

Jött vala a követ, a czifra ruhájú, el is érkezék szép Magyarországra, büszke izenetét meghozta urától s elmondá eképpen:

— Császár azt izeni, hogy tőle az adót többé

— Mondd meg a császárnak, jó vacsorát főzzön, mert néhány nap múlva nála vacsorálunk, embersege legyen, hogy császári módon vendégeit lássa.

Ebből megérthette a jó görög császár, hogy minémü volna a magyar szándéka, meg is vitte híven *Bizánc* városába *Taksonynak* haragját, *Botond* kívánságát.

TE LAJTORJA GÖRÖG, SZÓVAL VISSZAFELEL RETTENETES BOTOND.

ne várjátok, eleget fizetett, ezután nem fizet. Ha nektek nem tetszik, tegyetek hát róla.

Taksony fejedelem haragra fellobbant, s a kardjára csapott:

— Mondd meg a császárnak, magyar szolgájának, hogy majd teszünk róla.

Botond vezér mindezt csak tréfára vette, görög császár népét már megtánczoltatta, azért nem állhatta, hogy szó nélkül hagyja császár izenetjét. Ő is csak megszólt:

Aranyos székében hátra dült a császár, akkorát kacagott fura kívánságán a magyar vezérnek.

— Jöjjön vacsorára, no szívesen látom, *Bizánc* városának rengeteg kapuját, vasból kovácsoltat tálalom fel néki, attól jól lakhatik mind egész népével.

Nagy vala a császár elbizakodása, mert mióta áll a világ, soha bé nem vette ember, bármilyen hatalmas, *Konstantin* városát, mely áll vala büszkén zúgó tenger partján.

Nagy vala a császár elbizakodása, mert élt akkortáiban a császárvárosban egy görög óriás, a milyent azelőtt, s azóta nem láttak. Csodálkozva néztek fel rá a görögök, ő meg kicsinylően tekintett le rájuk, mintha kérte volna:

— Hát ti is emberek volnátok odalent?

Császár kegyessége e tömérdek embert hozta tisztességre, ő pedig dicsékvék éktelen szavakkal:

— Ha ki ellenséggel te összeakadnál, ne búsulj, jó császár, én melletted állok, s félfogamra nem lesz elég egy hadsereg.

Iszonyú tenyerét a szívére tette s hűségéről urát százszor bizonygatta.

No hát úgy volt aztán, hogy Botond a szavát igaz magyar szavát hamar beváltotta. Szólt fejedelmi Taksonyhoz:

— Bizd reám görög császár dolgát. Ne fájjon a fejed miatta, elvégzem, nem károdra, hanem az ország hasznára.

— Olybá veszem szavad, mintha meg is tetted volna, a mit mondtál.

Botond el is indult a Duna mentében, tartott vala délnek, merre országa volt a görög császárnak, a hol Bizánczium kőbástyái mögött puha kényelemben élt maga a császár, s körülvették ezifra udvarbeli népek, mikép a szinmézre a darázsok gyűlnek. Haj, mert régen volt az, nem is igaz talán, hogy Bizáncz császára félelmetes vala ország-világ előtt. Bábokká változtak idő folyamában; akaratra gyöngék, puha kényelemre mindenkor hajlandók, a veszélytől futnak, örömekehely után nagymohóan nyúlnak.

Meg is megjelent a görög város előtt Botond vezér hamar, a mikép ígérte.

Bástyákon sétáltak császár katonái, a bizony, sétáltak, csak meg sem ijedtek, mert hogy is gondolna emberfia arra, hogy a lovas pogány neki megy a falnak.

Sétálgattak mondom, csak hogy nem sokáig, mert ihol kirendel Botond vitéz tüstént háromszáz jó íjászt s reájok parancsol:

— Sétálgatnak amott, s reánk báméskodnak császár talpnyalói, nosza csiklandjátok őket egy-két nyillal.

Felajzák a nyilat, könnyű vessző süvit, nem egy, de háromszáz, s csakhamar nem látnak kényes császár-szolgát Bizáncznak falain.

Akkor pedig Botond jobb kezébe veszi csatabárdját, mely iszonytató nagy, s hat ember kellenék, hogy felemelgesse, kétszer hat legalább, hogy meg is forgassa, olyan iszonyú volt Botond vezér bárdja . . . Ezt a jobb kezébe vette, a mint

mondám, s koppantott vagy kettőt a vár kapujára, melyet mester kézzel vasból kovácsoltak.

Döngött, messze döngött a bárd koppanása, maga a császár is kiszaladt, s kérdezte:

— Menykö csapott-e le?

Botond vezér alul így kiált felfelé:

— Nyisd meg ezt a kaput, görögök császára! Jó szántodból nyisd meg, mert ha te átalod ezt megeselekedni, nem átalom én majd lyukat ütni rajta, melyen keresztül a fejed kidughatod!

Lekiált a császár:

— Beszélj a kapuval, közelébb van hozzád, hahogy kedved tarja kopogtasd, míg ráérsz, tetszik nekünk szörnyen a kopácsolásod, magyarok vezére.

Botond sem marad ám adós felelettel:

— No hát, ha nektek ez tetszésetekre van, jobban is ráütök, mert jobban is tudok, de attól — úgy hiszem — kedvetek elmúlik.

Többet ennél nem szól, megforgatja bárdját, háromszor forgatja karikába, s aztán olyat csap . . . olyat csap a vár kapujára, hogy a föld is reszket, s megreped a bástya, melyben a toronyőr ijedten térdre hull.

Nézétek a kaput, mi támadott rajta?! . . .

Vaskeble meghasadt, beszakadt nagy helyen, hogy fejét a császár kidughatná rajta, ha egyébért nem is, legalább azért, hogy békét könyörögjön és adót ígérjen.

Csak hogy ezt nem tette görögök császára, mert volt kibe' bizék, hivatta magához menten az óriást és kérdezte tőle:

— Bizol-e magadhoz, hogy egy szál kardra te a magyar vezérrel kiállasz, s levágod?

Nevetett az óriás, s csak aztán szólt:

— Császár, ez nekem lesz csip-csap, gyermek-játék, másért nem tenném meg, de te csak parancsolj, kiállok, akár most.

Tetszett a császárnak az efféle beszéd, megdicsérte nagyon érte az óriást, s biztatta szép szóval:

— Ha te győzol — pedig hogy is ne győznél te — fejemhez válaszlak, s tetézlek aranynyal, császár udvaromban magas méltósággal.

Osztég leizente egy czifra követtel a magyar vezérnek császár akaratját.

— Derék magyar vezér — izeni a császár — vérontással szerzett diadal keserves, mert nehéz csatákban elhull néha a legderekabb is, kiért örökre kár. Azért vitéz próba határozzon mostan; görögök közül egy, magyarok közül egy szemrevaló vitéz künn a kapu előtt életre-halálra vívjon

meg. Azé a diadal ki a mást legyőzi, annak népe az úr; a kit földhöz vertek, annak népe adót fizet a másiknak.

Botond megértette, tetszett neki nagyon császár kívánsága, azt felelte nyomban, hogy álljon az alku. Görög ellen magyar álljon ki a sikra, a vaskapu előtt verekedjenek meg szemelattára a császárnak s Botondnak. Hogyha a görög győz, magyarok nemzete szolgálja a császárt, hogyha a magyar győz, szolgálja a magyart görögök császára.

Ebben megegyeztek.

Megnyílt hamarjában Bizáncz vaskapuja, megtelt a bástyafok, várfal könyöklője udvari népséggel, császár és császárné, udvari asszonyok, mind az ország főbbi báméskodva ültek bársony székeikre, s várták, hogy mi leszen. Avagy jobban mondva már előre tudták, mi lehet a vége olyan diadalmnak, hol egy óriással szembe egy magyar áll.

Körbe felállottak a magyar vitézek, s mindeniknek szíve színültig megtelik hősi indulattal, a vitéz próbának nagy kívánságával.

Ekkor jött . . . ekkor jött a görög óriás.

Ilyen ember-állat szembe még nem állott kalandos seregével vitéz magyaroknak; tarajos sisakja láttatta nagyobbak, csillogott-villogott rajta ezüst-páncél, játszott szája körül csufondáros mosoly, mintha mondta volna:

— Van-e bátorsága eleven magyarnak, hogy velem kikössön, görög óriással?

Görögök császára a bástya fokáról kíváncsian nézte, s büszke diadallal, hogy melyik magyarok, s hogy lesz-e magyarnak páros viadala vajjon bátorsága?

No ha várta, látta, s majd hogy le nem fordult bársonyos székéről, mert Botond állott ki, magyarok vezére; pedig olybá tűnt fel az óriás mellett, mintha törpe volna.

Haj, de milyen törpe.

Hórihorgas görög temérdek voltában szörnyű kicsinyléssel nézett le Botondra. Szólt hozzá, mintha gyermekkel vón dolga.

— Te picinyke magyar, sajnálom, hogy neked szemed közé néznem módom nem adatott. Mert arra te bizony ingyen sem vagy méltó, hogy hátam görbesszem, s hozzád lehajoljak.

— Te lajtorja görög, — szóval visszafelel rettenetes Botond — ha még feljebb nyúlnál, s fejed a felhőket kétfelé hasítná, bizony mondom neked, én segítlek arra, hogy szemedbe nézzek, csak hogy akkor szemed nem igen lát engem. (Folyt. köv.)

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Az Olcsó Könyvtár új füzetei. A *Gyulai Pál* szerkesztésében megjelenő népszerű vállalat pihenő nélkül halad tovább abban a törekvésben, hogy egyesítse magában a hazai és külföldi tudományos- és szépirodalom színe-javát. Olcsóságával, kitűnően megválogatott füzetivel méltán rá is szolgál arra, hogy minden magyar házban ott legyenek csinos füzetek. Az újabbban megjelentek: *Kozma* Andor szép emlékbeszéde Arany Lászlóról (1116. szám), melylyel a Kisfaludy-Társaság idei nagygyűlésén a «Déli-bábok hőse» költőjének oly nagy hatással üdözött. Magvas essay, mely találon jellemzi az új magyar költészet ez egyik legnagyobb alakját. Az új magyar elbeszélő irodalmat egy érdekes novella képviseli «*A Balogh hadnagy története*» legifj. *Szász* Károlytól (1117—118. szám), melynek magyar társadalmi keretében ügyesen szövődnek az érdekesítő elbeszélés szálai. Nagy olvasottságra számíthat *Richter* Jenő német birodalmi képviselő híres könyve «*A socializmus diadala után*» (1119—121. szám), melyet Zsigány Árpád a 225-dik német kiadás után magyarított. Azokat az állapotokat állítja élénk, mikor a socialdemokratia már diadalmaskodott és elvei kudarcot vallanak. Rendkívül érdekes volta mellett bizonyít eseményszerű sikere, mert negyedmillió példányban kelt el rövid időn belül. Végül *Ouida* egy gyönyörű novellája, «*Egy flandriai kutya*» (1122. sz.) zárja be a sort, melynek egyes számai 10 krajczárjával a kiadó *Franklin-Társulatnál* Budapesten, (IV. ker., Egyetem-utca 4. szám) vagy minden hazai könyvkereskedésben is megrendelhetők. Az Olcsó Könyvtár teljes lajstroma minden könyvkereskedésben kapható, valamint külön jegyzéke a fürdői és úti olvasmányul alkalmas *szépirodalmi* füzeteké is.

VEG YESEK.

Petőfi-ünnep. A szepes-szombati szabadságemlék végrehajtó bizottsága július 30-án, délelőtt 11 órakor Szepes-Szombat sétaterén leleplezési ünnepélyt, illetve Petőfi halálának 50 éves évfordulója alkalmából ugyanaz nap este 8 órakor a városi vendéglőben hangversenyt rendez, melynek műsora a következő: I. Leleplezési ünnepély sorrendje: I. Képviselőtestületi díszközgyűlés a városház tanácskozó termében. II. Az emlékoszlop előtt: 1. Hymnus Erkel Ferencz-től, előadja a szepes-szombati és matheóci daloskör. 2. Ünnepi beszéd, mondja dr. Sax Ágoston. 3. Szabadságemlék. Költemény. Irta és szavalja Abrányi Emil. 4. Talpra magyar. Ifj. Szotyori Nagy Károlytól, előadja a szepes-szombati és matheóci daloskör. 5. Der Freiheitsbaum, előadja Brósz János. 6. Szózat Egressy B.-tól, előadja a szepes-szombati és matheóci daloskör. II. Hangverseny műsora: 1. Honfidal Petőfitől, éneklí a szepes-szombati és matheóci daloskör. 2. Petőfi. Irta és felolvassa Abrányi Emil. 3. Nagy ária a «Névtelen bősök»-ből, Erkel Ferencz operájából. Éneklí Abrányiné-Wein Margit, a magy. kir. Opera művésznője. 4. Régi magyar hallgatónóta, szabadon átírta Abrányi Kornél, zongorán előadja Árvai Margit k. a. 5. Apoteozis Jókai Mórtól. Szavalja Dr. Demek Győző. 6. Petőfi-dalok. Éneklí Abrányiné-Wein Margit, a magy. kir. Opera művésznője. 7. Élőkép: Petőfi halála. A hangversenyt táncz követi.

Petőfi. Ma nagy ünnepet ül Magyarország. Ötvenedik évfordulóján a nagy lyrikus halálának búcsújárását rendez a nemzet a segesvári csatatérre, hogy Petőfi emlékének áldozzon. Nemesak a vértanút, a nemzet hőst, hanem a szabadságharcz dalnokát is ünnepli. Mozgásba jött az egész ország, a hivatalos és nem hivatalos Magyarország s a föld népe siet meghódolni a költő szobra előtt azon a földön, a hol — állítólag — elesett. Kár, hogy az ifjúság a szünidőben szétszórvódva nem fejezheti ki hódolatát a költőnek. Lapunk mai számának nagy részét Petőfi emlékének szenteltük, első cikkül adva azt a remek költői szárnyalású beszédet, melyet *Bartók Lajos* a Petőfi-szobor leleplezésekor 1897-ben mondott.

Szünidei utazások. Ditrichstein Viktor aradi VI. osztályos realista, a ki jelenleg Illés Albert úrnál tartózkodik Menyházán, szeretne valamely *dévai* kollégájával megismerkedni, hogy azután Déva vidékére kirándulhasson. Ha akad ilyen jó pajtás, ajánlkozzék neki társul levélileg. — *Takaró Géza* VII. osztályos gimnazista is a Balatonhoz rándult s onnan gyalog szándékozik a fővárosba jönni.

Képes levelező lapok. *Galantai Gyula* Budapesten VII. Almásy-ut 6. sz. alatt rendkívül szép *élővirágos levelező lapokat* adott ki. A gyűjtemény rendkívül szép; finoman préselt virágok vannak a levelező lapra ragasztva, még pedig: nefelejes, szegfű, margharét, árvácska, négylevelű lóher stb. Az érdeklődők forduljanak bővebb felvilágosításért hozzája. — *Kunetz Gyula* Palieson levelezőlap-cserébe óhaját lépni a tanuló társakkal.

Gyász. Lapunkat gyászos veszteség érte. Derék szedője *Deutsch Ignác*, egy végtelen tisztességes és szorgalmas ember, pár napi betegség után tifuszban meghalt. Mult számunkat még ő szedte s gyors pusztulása végtelenül fáj nekünk, a kik őt igen sokra becsültük. Legyen áldott emléke.

Szünidei utazások. *Vértési János* budapesti diák (lakik VII., Dembinszki-utca 50. sz. III. 28.) a következő körutat szándékozik megtenni: Vác, Balassa-Gyarmat, Losoncz, Poprad, Késmárk, s a Poprad völgyén át Galicziába is kirándul egy napra. Visszafelé: Eperjes, Kassa, Miskolcz, Eger, Gyöngyösön át Budapest. Azon társak, a kik hajlandók vele tartani, vagy a jelzett városokban őt szívesen látni, lépjenek vele levélbeli összeköttetésbe. — *Rácz Sándor* hódmezővásárhelyi végzett VI. osztályos ifjú (jelenleg Turkevén lakik) pedig a Balatonhoz készül. Az uti programot mi neki magánlevélben elküldtük. A kinek kedve volna hozzá társul szegődni, az aug. 1-én megkezdendő utazás érdekében forduljon hozzá levélben.

Vándordiákok. Két vándordiák, *Gondy József* és *Fogl Tivadar* felső ker. isk. hallgatók, a kik Veszprémből gyalog zárándokoltak — mint egy vidéki lapban olvassuk — beállítottak a napokban a paliesi doktorhoz, hogy nekik nincs ugyan semmi bajuk, sőt nagyon is egészségesek. A jó doktor azonnal megértette a gyengéd célzást és ellátta őket lakással, kosztal, sőt reggel fürdővel is. És miután őket ilyen kitünően megkúrálta, a fiatal utasok elindultak további útikra gyalog Kolozsvár felé. Ez aztán a jó doktor, a ki az egészségeseket is meg tudja gyógyítani. Csak hogy az ilyen «beállítás»-oknál ügyeljen a diákember arra, hogy a «beállítás» módjával szegyet ne hozzon ám a magyar diákságra. — *Deák János* és *Knetty Ferencz* a budai tanítóképző növendékei is nyakukba vették az országot s 15 nap alatt Budáról Újvidékre értek, még pedig per pedes apostolorum. Itt *Bruck J.* újvidéki igazgató látta őket szíves vendégszeretettel.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csiszár József.

Megfejtési határidő 1899. augusztus 6.

A 29. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Természetrizsi kérdés: *Tranas* almafa (*Punica granata*). **Képrejtvény:** A ki sohasem tapasztalta mások hálátlanságát, az mit sem tud a magáéről.

Helyesen fejtették meg: *Rodowicz V.*, *Lichtenstern Béla*, *Litsék Zoltán*, *Téglás Géza*, *Puskás Endre*, *Hauser Elemér*, *Keveczky Vilmos*, *Borosnyai L. Oszkár*, *Soós Pál*, *Bartsch Sándor*, *Strausz Gyula*, *Vadas Zoltán*, *Böhm Gyula*, *Heller Jenő*, *Niegreis János*, *Glósz Ödön*, *Bagoly (?)*, *Fekete Agoston*, *Borosnyai László*.

A kitűzött könyvjutalmat *Verne: «Jégshin»* című művet *Borosnyai László* nyerte el Budapesten.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Ifj. **Cs. K.** Salzburg. Az az üzenet csakugyan másnak szült, mint a hogy az alábbi is azt illeti. — **R. M.** Tállya. 1.) Arra, hogy valakinek kísérleteit átnézzük, megbíráljuk s kijavítsuk, igazán nincs időnk. A szerkesztő, mint tanár évenként négyezer dolgozatot javít ki, hát bizony más hasonló munkára nem szívesen vállalkozik. 2.) A Gute Kamerad olyanforma, szerkesztői Kaltenbock János Stuttgartban, ára 4 forint 80 kr. — **B. S.** Balaton-Földvár. Minden iskolai német olvasókönyvben vannak olyan szemelvények jeles írók műveiből, melyek alkalmasak a stíl-gyakorlatra. — **M. A.** B.-pest. Kicsiny legény maga ahhoz, hogy olyan nagy fába vágja a fejszét. Budapestről a Pallas Lexikonban részletesen mindaz benne van, a miről maga írni szándékozik. Magánlevél írására csak a válaszbélyeg beküldése esetén vállalkozunk. — **Kezdő.** Az a fordítás, a mit beküldött, nem elég magyaros; a fordításnak u. i. hünek és magyarosnak kell lenni. — **I. Gy.** Ujbánya. Lejtényi Rovargyűjtő. Ára 50. kr., kiadóhivatalunkban is megrendelhető, ha az árát előre bélyegeken beküldi, bérmentve kapja meg. — **M. J.** Léva. Nem felel meg olyan közlemény a mi programunknak. — **D. G.** N.-Szeben. Olyan egyesületről nincs tudomásunk. — **N. G.** Budapestben nincs, hanem Ó Gyallán. — **Caius.** Verse nem üti meg a mértéket. — **P. L.** Csaba. Spirituszban. — **Kappa.** A vers elég gördülékenyen van fordítva. — **R. H.** A sárga rózsá — piros rózsá nem vált be.

!!! Gyűjtők figyelmébe!!!

8149

«VILÁGPOSTA»

cím alatt érdekes tartalmu képeslevelezőlap és levélbélyegűjság jelent meg.

Előfizetési ára egész évre 2 frt, félévre 1 frt. A lap kiadóhivatala **Faludi Zsigmond** előnyösen ismert levélbélyegüzletében VII., *Erzsébet-körut* 28. szám alatt van.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	DR. RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

PETŐFI ÜNNEPE.

Meg volt az ünnep, s a hódolat fényes, impozans volt. Olvastunk szép költeményeket, szép beszédeket. Az elhangzott sok fohász és imádság közül kettőt mi is átveszünk: *Ábrányi Emil* gyönyörű költeményét, melyet Segesváron maga szavalt el, és *Rákosi Jenőnek* azt a beszédét, melyet a fővárosi Petőfi-szobor előtt mondott. Mind a kettő érdemes, hogy az ifjúság olvassa, s majdan a jövődő ifjúság is hozzá juthasson, ha évek múlva e lapokat forgatja. Mind a kettő méltó, hogy akkor, majd ha a tanuló ifjúság tart Petőfi-ünnepet, arra termelt szavalkók előadják.

A mikor önökhöz szölok, így kezdte *Rákosi*, az antik világ egy emberének lelke mozdul meg bennem. Nem a dicsők közül valóé, hanem *Herosztratoszé*, a ki fölgújtotta *Diana* templomát, hogy a halhatatlanságra szert tegyen. Ő (Petőfi szobrára mutat) énekelte:

Szentegyház keblem belseje, ...

Ezt a szentegyházat szeretném én fölgújtani, az önök keblében szentegyházat, hogy majdan az utódok emlékében azok közé álljak, a kik nem méltatlanul szólottak ma Petőfi ünnepén.

Semmi sem közönségesebb, mint a kö és a nyelv. A követ mindnyájan lábunkkal tapossuk, a gyerek dobálódzik vele, az úton porlik. És a nyelv — beszél mindenki örömben, búban, beszél unalmában is.

De jön a művész, ráteszi kezét a köre és belöle a milői *Vénusz* lesz, évezredek remeke, nemzetek kincse és büszkesége. És jön Ő (Petőfire mutat) és kifaragja a magyar nyelvet oly remekké, mint *Phidias* a követ.

Ez nekünk Petőfi. De ennél több is, mert szertelen nagyságában, pedig érezte, szídtá a maga

értékét, mikor a hazáért kellett meghalnia, nem kívánt különbnek lenni a legszintelenebb névtelennél és rohant a halálba. A köszikla beállt porszemnek, a mikor a vihar e hazán söpört keresztül. Ötven év óta zokogtunk e gyászos nap emlékére. Évtizedeken át kerestük nyomát az ismert világban, leszállva érte a szibériai ölbányákba is: nem találtuk. És újabb évtizedeken át hamvait, porait kerestük, de hasztalan kerestük. *Nem maradt halandó részéből semmi, egy marék pora sem.*

Majd poétikus szavakban fejtegette *Rákosi*, hogy a sors isteni kedvezése volt, a költő iránt is, a nemzet iránt is, hogy tőlünk elragadta Petőfit és beszédét így végzi:

Abban az iszonyú viharban, a melyben véreső hullott az országra, Petőfi a villámot kezelte. Abban a fellegrában, melybe a magyar szabadságvédő csapat utolsó maradéka felhuzódott; a segesvári téren, fáklyával a kezében egy ifjú hős, ő állott. S mikor veszve volt minden, elszántan lépett a puskaporos hordóhoz és belevágta a fáklyát.

Voltak, a kik innen is megmenekültek, de hová lett ő? Eltűnt, szétfoszlott, párává lett, a levegőbe lett, szétterjedt a hazán, itt van feletünk, azt szívjuk be, azt adjuk ki lélekzetképpen.

A magyarok Istene egy fényben tündöklő drágakövel ajándékozott meg bennünket. És a mikor égett rajtunk a pusztító tűz, a nemzet végete kincseink e koronáját, e gyémántunk vetette a tűzbe. Soha nemzet nagyobb árát nem fizette szabadságszeretetének.

Elmondhatjuk: Meg vagyunk váltva általa és bátran ismételhjük ma ötven év múlva újra: *A magyarok Istenére esküszünk, rabok többé nem leszünk!*